

Færing og homoseksuel

En uheldig blanding?

Abstract

13 December 2005, a proposal to include sexual orientation into the act of anti-discrimination in the Faroese criminal code was read in the Faroese parliament, Løgtingið. The result of the voting was that the proposal was rejected.

Accordingly, the Faroe Islands is still the only Nordic country where homosexuals have not obtained any special rights.

The investigation conducted in this report, has the discussions of this law proposal in parliament, as center of analysis. The focus of the analysis is the importance of language in the social construction of reality.

It is analyzed how homosexuals are presented in the parliament and how the debate in parliament influences the well being of Faroese homosexuals.

This investigation shows, that the presentation of homosexuals in the parliament is characterized by prejudices and a negative view of homosexuality. This is frustrating Faroese homosexuals a lot. They feel hurt by the harsh statements that are put forward by members of parliament. Nevertheless, their experiences are also rather ambivalent. The reason for this is, that a result of the debate is that homosexuality is no longer tabooed and therefore to some extent the Faroe Islands have become a better and more tolerant place for homosexuals to live in.

Nøgleord: Homosexuality, discourse, discrimination, constructivism, queer theory, othering, Faroe Islands.

Antal tegn: 82.200

Indholdsoversigt

1	Indledning	3
1.1	Problemstilling	4
1.2	Teori	4
1.3	Metode og materiale	5
2	Analyseramme	6
2.1	Faircloughs analysemodel	6
2.2	Hvordan er empirien valgt?	7
2.2.1	Færøske parlamentarikers fremstillingen af homoseksuelle	7
2.2.2	Færøske homoseksuelles oplevelse af den parlamentariske fremstilling	8
3	Homoseksuelle som ”de andre” i samfundet	10
3.1	Teoretisk udgangspunkt	10
3.2	Hvad er homoseksualitet?	10
3.3	Hvori består homoseksualitetens trussel?	12
3.4	Hvad er konsekvenserne af, at homoseksualitet opleves som en trussel?	13
4	Social praksis: Analyse af det færøske samfund	15
5	Tekst: Hvordan fremstilles homoseksuelle af færøske parlamentarikere?	19
5.1	Baggrund	19
5.2	Hvad er homoseksualitet?	20
5.2.1	Negativ andre-præsentation	20
5.2.2	Positiv selv-præsentation	21
5.2.3	Fornægtelse af fordomme	22
5.2.4	Tilsyneladende sympati	22
5.2.5	Top-down overførelse	23
5.2.6	Retfærdiggørelse: Tvungen i fakta	23
5.3	Hvori består homoseksualitetens trussel?	23
5.4	Hvad er konsekvenserne af, at homoseksualitet opleves som en trussel?	25
6	Diskursiv praksis: Hvordan oplever færøske homoseksuelle den parlamentariske fremstilling ?	27

6.1	Opfattelse af debatten	27
6.1.1	Negative aspekter af debatten	27
6.1.2	Positive aspekter af debatten	30
6.2	Opfattelse af at bo på Færøerne	30
6.3	Organisering.....	31
6.3.1	Friðarbogin som social bevægelse.....	32
6.3.2	Friðarbogin som mødested for homoseksuelle.....	32
7	Konklusion	34
8	Referencer	36
9	Bilag - standard interviewguide	39

1 Indledning

”For at få et almindeligt liv flyttede jeg fra Færøerne. Færøerne er ikke et sted for homoseksuelle, derfor er mit råd til alle homoseksuelle: Flyt fra Færøerne!” (Dam 2005).

Dette udtalte en vred formand for foreningen for ikke-heteroseksuelle på Færøerne, Friðarbogin, efter forslaget om at indføre ”seksuel orientering” i den såkaldte antidiskriminationsparagraf i straffeloven, den 13. december 2005 blev nedstemt for anden gang i det færøske parlament, Lagtinget. Dermed er Færøerne og Grønland stadig de eneste steder i Norden, hvor seksuel orientering ikke er en del af antidiskriminationsparagraffen. Desuden er Færøerne det eneste nordiske land, hvor registreret partnerskab ikke er tilladt (Jógvansdóttir 2005). Konsekvensen er, at mange homoseksuelle ikke føler sig velkomne på Færøerne og flygter til udlandet – først og fremmest Danmark (Dam 2005).

Resultatet af afstemningen i Lagtinget om, hvorvidt seksuel orientering skal tilføjes i antidiskriminationsparagraffen var, at 20 ud af 32 lagtingsmedlemmer var imod og blot 12 var for. Debatten har under behandlingen været hård og følelsesladet og viser, at dette er et emne, der sætter noget i gang hos alle lagtingsmedlemmerne. Man kunne have mistanke om, at der er tale om konservative politikere, der af frygt for de nye tider stemmer imod uden dog at have forankring i befolkningen. Dette ser dog ikke ud til at være tilfældet. En Gallup undersøgelse, der blev gennemført på Færøerne inden afstemningen i Lagtinget viser, at 58 % af de 521 adspurgte mener, at antidiskriminationsparagraffen ikke skal udvides med seksuel orientering (Útvarp Føroya 2005). At emnet også sætter noget i gang hos befolkningen er tydeligt. Næsten hver dag har der været læserbreve i aviserne, hvor der foregår en bitter strid imellem de borgere, der ikke mener, at der skal lovgives til fordel for homoseksuelle og så dem, der forsvarer homoseksuelles rettigheder. Ordstriden har til tider været meget utækkelig fra begge sider. Dog i højest grad fra kristne fundamentalister, der kalder homoseksualitet for vederstyggelig og unaturlig. Præsten fra bygden Hvalvík skrev eksempelvis følgende:

”Hvis en børnehave eller en skole har homoseksuelle eller pædofile pædagoger til at tage sig af børnene, så udsættes børnene for vrangpåvirkninger i stedet for at få sunde og fornuftige Guds vidnesbyrd og belæring om, at det seksuelle hører hjemme i ægteskabet mellem mand og kvinde” (Christensen 2005).

Hvorefter han tilføjer, at konsekvensen heraf burde være, at homoseksuelle ikke bør ansættes som lærere eller pædagoger med begrundelsen ”Man sætter jo ikke ræven til at vogte høns”.

Men hvad er det, der skaber denne modstand imod homoseksuelle? Er det formuleringerne i Biblen, der er årsagen eller er der i virkeligheden tale om en frygt for det ukendte? En frygt for tabet af velkendte og trygge traditioner? Er det fordi homoseksualitet er blevet symbolet på den skræmmende postmodernistiske udvikling, som ses i de omkringliggende lande?

1.1 Problemstilling

Det er ovenfor nævnte hårde diskussioner, der har været inspirationen til nærværende undersøgelse. De har vækket et ønske om at få indsigt i, hvad det egentlig er for et syn på homoseksualitet, der ligger bag udtalelserne. Og hvorfor homoseksualitet i det hele taget virker så provokerende, når man tænker på, hvor få borgere i samfundet, der egentlig lever som homoseksuelle? Og hvor står færøske homoseksuelle i alt dette? Hvad siger de til al den polemik?

Problemstillingen for undersøgelsen lyder:

- Hvordan fremstilles homoseksuelle af de lagtingsmedlemmer, der er modstandere af, at antidiskriminationsparagraffen i straffeloven skal udvides med ”seksuel orientering”? Påvirker denne fremstilling færøske homoseksuelle? I så fald hvordan?

Jeg har valgt at indsnævre fokus til kun at omhandle lagtingsmedlemmernes fremstilling af homoseksuelle. Dermed har jeg fravalgt en betydningsfuld del af debatten – den der foregår i læserbreve i aviserne. Argumentet for, at det alligevel er fyldestgørende blot at fokusere på lagtingsmedlemmernes udtalelser er, at politikernes magtfulde position i samfundet gør, at deres udtalelser ofte har en relativt stærk påvirkning af holdningerne i samfundet (van Dijk 1997:33). Der er desuden foretaget en tidsmæssig indsnævring i og med, at debatten om homoseksuelles stilling på Færøerne ikke er opstået med det nævnte lovforslag. Diskussionen er med jævne mellemrum dukket op i den offentlige agende siden dengang samme lovforslag om udvidelse af antidiskriminationsparagraffen blev nedstemt i Lagtinget i 1988. Udover lagtingsmedlemmernes fremstilling af homoseksuelle har jeg valgt ydermere at undersøge, hvordan færøske homoseksuelle oplever debatten. Hermed modgår jeg tendensen til, at der for sjældent undersøges, hvordan minoriteterne oplever de ytringer som majoriteten fremfører om dem (van Dijk 1997:62).

1.2 Teori

Teoriafsnittet er opbygget med udgangspunkt i diskussion af de tre spørgsmål: Hvad er homoseksualitet? Hvori består homoseksualitetens trussel? Og hvad er

konsekvenserne af, at homoseksualitet opleves som en trussel? Jeg har valgt at strukturere undersøgelsens teori-afsnit på denne måde som foranledning af, at de teoretiske svar herpå er ideelle som analyseredskaber for den empiriske analyse.

Det teoretiske grundlag som besvarelsen af disse tre spørgsmål består af, er retninger, der alle fokuserer på sproglige ytringers betydning for vores opfattelse af den omkringliggende verden. Til at give et billede af, hvad homoseksualitet er, anvendes hovedsageligt konstruktivistiske og queerteoretiske synspunkter. Samme grundlag anvendes til at forklare, hvorfor homoseksualitet opleves som en trussel. Der fokuseres på det truende aspekt i, at kønsordenen og dermed en vigtig del af vores verdensbillede, forandres samt, hvordan der afgøres, hvad der er rigtigt og forkert i et samfund. Til at belyse konsekvenserne af, at homoseksualitet opleves som en trussel, anvendes teoretiseringer, der beskæftiger sig med konstruktionen af "de andre" og den stigmatisering, som ofte er konsekvensen, når en minoritet præsenteres som "de andre" i samfundet.

1.3 Metode og materiale

Jeg har lavet et empirisk casestudie, hvor det er færøske homoseksuelle, der er i fokus. For at man skal kunne forstå aspekterne i undersøgelsen til fulde, har jeg indset nødvendigheden i at lave en lille analyse af det færøske samfund med særlig henblik på det politiske liv og religionens betydning. Dermed er der tre led, der skal afdækkes i undersøgelsen, hvilket gør Norman Faircloughs tredimensionale analysemodel særdeles velegnet. Den yderste dimension i modellen er den sociale praksis - i dette tilfælde består den af analysen af det færøske samfund. Den inderste dimension i modellen er tekstmaterialet - i dette tilfælde modstandernes udtalelser i forbindelse med debatten om en udvidelse af antidiskriminationsparagraffen i Lagtinget. Den midterste dimension er den diskursive praksis - i dette tilfælde er det modtagerne af tekstmaterialet - de homoseksuelle - der spørges, hvordan de oplever debatten i Lagtinget.

Det stod hurtigt klart, at religion står helt centralt i diskussionen om homoseksuelles rettigheder på Færøerne. Det er derfor bemærkelsesværdigt, at der kun eksisterer begrænset videnskabeligt materiale, der beskæftiger sig med forholdet mellem religion og færøsk politik. Jeg har været i kontakt med forsker i politologi ved Universitetet i Torshavn, Jógvan Mørkøre. Han forklarede, at både religion og homoseksualitet har været et slags tabu på Færøerne, som ingen har villet undersøge nærmere. Dette har medført, at jeg har haft lidt svært ved at underbygge mine påstande om eksempelvis, at religionen har en særlig status på Færøerne i forhold til store dele af den vestlige verden. Det materiale jeg har anvendt til at belyse religionens status er et diskussionsoplæg skrevet af ph.d. studerende Firouz Gaini fra Universitetet i Torshavn om, hvordan homoseksuelle fremstilles af kristne fundamentalister på Færøerne samt et par artikler skrevet af samme. Desuden har jeg anvendt mig af statistisk materiale fra nordisk statistisk årbog til at påvise indikatorer for, hvad der adskiller det færøske samfund fra de andre nordiske lande.

2 Analyseramme

Analyserammen er struktureret efter Faircloughs tredimensionelle model. Faircloughs model er valgt fordi tredimensionaliteten er velegnet i forhold til undersøgelsens problemstilling. Desuden ses Faircloughs kritiske stillingtagen i forhold til hegemoniske diskursers undertrykkelse af minoriteter (Fairclough 1995: 186) som et givende udgangspunkt for denne analyse, der fokuserer på færøske homoseksuelle. Følgende redegøres der for, hvordan undersøgelsen gribes an metodologisk. Først redegøres der for valg af analyseramme og dernæst redegøres der for de empiriske valg.

2.1 Faircloughs analysemodel

Faircloughs analysemodel består af tre dimensioner - tekst, diskursiv praksis og social praksis. Faircloughs argument for modellens tredimensionalitet er, at når diskursanalyser skal gennemføres er det nødvendighed at tage højde for både mikro og makro niveau (Fairclough 1995:102). Dette forekommer særdeles interessant eftersom den tredimensionale model ikke lægger op til en rent lingvistisk undersøgelse, men derimod en samfundsorienteret analyse. Analyserammen vil blive modelleret i forhold til undersøgelsesformålet, hvilket er nødvendigt eftersom visse af modellens begreber og strategier er særdeles velegnet, hvorimod andre slet ikke anses som relevante til dette formål. Det kan måske forekomme problematisk blot at anvende visse dele af en tilgang og så ignorere andre. Modargumentet er dog, at så længe der redegøres for de valg og fravalg, der bliver truffet, så er det analytikerens ret at forme analyserammen således, at anvendeligheden bliver så høj som muligt. Følgende redegøres for hoved principperne i Faircloughs model samt for, hvordan denne anvendes i nærværende undersøgelse.

Tekst er alle former for tekst, det være sig skriftligt og mundtligt og skal, ifølge Fairclough, analyseres ved hjælp af lingvistisk tekstanalyse (Fairclough 1995:97). Tekstmaterialet i nærværende undersøgelse består af debatten i Lagtinget om udvidelsen af antidiskriminationsparagraffen samt avisartikler tilknyttet til debatten. At gennemføre en stringent lingvistisk analyse af tekstmaterialet vurderes ikke som interessant i denne undersøgelse. Lingvistiske analyser lægger op til at afsløre skjulte strukturer i sproget, men i tilfælde af parlamentariskes ytringer om homoseksuelle, er holdningerne relativt åbenbare og derfor vurderes det som et oversats med en lingvistisk analyse. Teksterne bliver nøje gennemgået, men i stedet for at lave en lingvistisk analyse, bliver de gennemgået med følgende spørgsmål for øje: Hvad er homoseksualitet? Samt

hvori består homoseksualitetens trussel? De svar, der opnås ved hjælp af spørgsmålene bliver analyseret med basis i de socialkonstruktivistiske tilgange, der er redegjort for i teori afsnittet.

Diskursiv praksis er produktion og fortolkning af tekster. Analyseformen er en fortolkning af forholdet mellem teksten og den diskursive praksis, hvilket gøres ved at se på, hvordan teksten er produceret og hvordan den modtages (Jørgensen 1999:93). I denne undersøgelse afdækkes den diskursive praksis ved at analysere, hvordan ytringerne opfattes af teksternes vigtigste modtagere dvs. dem, der er objekt for debatten - de homoseksuelle. For at få en forståelse for homoseksuelles oplevelse af de ytringer, der bliver fremført i den parlamentariske debat er det nødvendigt at inddrage et nyt værktøj i form af interviews.

Social praksis er indplaceringen af den kommunikative begivenhed ind i en bredere social sammenhæng, der i Faircloughs optik, både består af diskursive og ikke-diskursive kræfter (Jørgensen 1999: 99). Typisk indebærer det en inddragelse af andre teoriformer således, at en mere samfundsorienteret analyse kan gennemføres (Jørgensen 1999: 82). Til denne undersøgelse anvendes den sociale praksis ved at indplacere den parlamentariske debat ind i et bredere perspektiv. Dette foregår ved hjælp af en analyse af det færøske samfund i forhold til politik og religion. Nødvendigheden af denne analyse ligger i, at det er vigtigt med et vist indblik i færøske forhold for at kunne forstå debatten i Lagtinget om homoseksuelles rettigheder til fulde.

2.2 Hvordan er empirien valgt?

2.2.1 Færøske parlamentarikeres fremstillingen af homoseksuelle

I analysen af fremstillingen af homoseksuelle hos de lagtingsmedlemmer, der er modstandere af, at der gives særlige rettigheder til homoseksuelle, består det empiriske materiale primært af den parlamentariske debat, der var i forbindelse med 1. behandlingen af lovforslaget om, hvorvidt "seksuel orientering" skal tilføjes antidiskriminationsparagraffen i straffeloven. Debatten foregik i Lagtinget den 21. november 2005. Desuden vil visse avisartikler, publiceret i de to store færøske aviser *Dimmalætting* og *Sosialurin*, der er tilknyttet debatten også blive anvendt for at underbygge de resultater, der er opnået ved hjælp af analysen af debatten i det færøske parlament.

I Lagtinget transskriberes debatterne ikke. Derfor har jeg lyttet hele debatten igennem og så transskriberet og oversat de dele, jeg har vurderet som centrale for analysen. Jeg henviser til, hvad nummer den pågældende tale er placeret i

talerækken under 1. behandlingen¹. At debatterne ikke er transskriberet har gjort analysen en smule problematisk, for det er, alt andet lige, lettere at analysere skriftligt materiale. På den anden side, så har jeg oplevet stemningen og fået tonelejet med, og det har givet et bredere indblik i lagtingsmedlemmernes ytringer. At jeg selv har oversat udtalelserne er nok ikke helt uproblematisk, men jeg har forsøgt at være så tro mod teksterne, som overhoved muligt. Idet færøsk er mit modersmål og mit kendskab til dansk stort, vil jeg vove at påstå, at oversættelsen er i orden. Et andet muligt problem er anvendelsen af citater. Det er altid farligt at hive citater ud af deres sammenhæng. Jeg har dog gennemgået debatten mange gange og jeg har på bedst mulig vis forsøgt ikke at gå imod sammenhængen, som citaterne er taget ud af.

2.2.2 Færøske homoseksuelles oplevelse af den parlamentariske fremstilling

Formålet med analysen af, hvordan debatten i Lagtinget påvirker færøske homoseksuelle, er at skabe et billede af, hvordan det er at være en del af en udskaeldt minoritet. Materialet består af interviews af fire færøske homoseksuelle. Jeg higer ikke efter repræsentativitet eftersom dette ville kræve en meget mere omfangsrig opgave. Med analysen af de gennemførte interviews gives der billede af, hvordan disse fire oplever ytringerne i Lagtinget og det er interessant i sig selv.

To af interviewpersonerne bor på Færøerne og er dermed midt i orkanens øje og to bor i Danmark. Årsagen til, at jeg ikke kun har interviewet folk, der bor på Færøerne er, at de fleste færinger, der er åbne omkring deres homoseksualitet bor i udlandet og derfor forekom det naturligt at have begge grupper repræsenteret.

Jeg har interviewet en mand og tre kvinder og de er mellem 26 og 33 år. Grundet emnets følsomhed har jeg skaffet kontakterne gennem den færøske forening for homoseksuelle - Fridarbogin. Det ville nok have været mere fordelagtigt, hvis aldersfordelingen havde været bredere og kønsfordelingen været mere ligeligt fordelt. Men som sagt så er formålet at få et billede af, hvordan det er at være del af en udskaeldt minoritet, og det ved disse fire nok lige så meget om som alle andre. Dog kan man sige, at påvirkningsgraden sikkert svinger alt efter personlighed. De fire, som jeg har interviewet, er alle aktive i foreningen for ikke-heteroseksuelle Fridarbogin, og kan derfor antages at stå lidt stærkere end gennemsnittet i forhold til den kritik, der bliver fremført.

Jeg har anvendt mig af semistrukturerede interviews. Fordelen ved disse er, at samtidig med, at man har en oversigt over de emner man gerne vil afdække, så styres interviewet af de informationer man får af den enkelte informant. Interviewguiden er formuleret efter nogle hovedtemaer, som skulle afdækkes, se bilag 1. Jeg har transskriberet alle interviews ordret for lettere at kunne overskue materialet. I analysen har jeg i første omgang anvendt mig af

¹ Eftersom der har været tekniske problemer i Lagtinget i den sidste tid, ligger flere taler under samme punkt, på trods af, at der kun står et navn på listen. Linket til siden findes i litteraturlisten.

meningskondensering, hvor lange udsagn sammenfattes til kortere udsagn (Kvale 1997:190). Derefter har jeg anvendt meningskategorisering, hvor udsagnene opdeles i kategorier (Ibid). Kategorierne har jeg dels fundet ved hjælp af gentagen gennemlæsning af interviewene og dels ved hjælp af det teoretiske grundlag for opgaven. Til sidst har jeg samlet udsagnene fra de forskellige interviews, der kan placeres i samme kategori. I det samlede dokumentet fremgår det tydeligt, hvem, der har sagt hvad, så jeg på den måde kan holde det enkelte interviews helhed for øje, selv om jeg har pillet transskriptionerne i smådele. I analysen af homoseksuelles oplevelse af debatten anvender jeg mig af citater. Disse har jeg oversat selv, men som sagt overfor (s. 8), så vurderer jeg ikke, at der ligger de store problemer heri. Jeg har, af hensyn til interviewpersonerne, valgt ikke at anvende deres navne i opgaven. Dette er selvfølgelig også en smule problematisk grundet reliabiliteten, men jeg har vurderet, at beskyttelsen af interviewpersonerne er mere vigtig end reliabiliteten.

3 Homoseksuelle som ”de andre” i samfundet

Debatten om homoseksuelle på Færøerne har på mange tidspunkter ikke været rar at høre på. Man fornemmer en frygt for det ukendte, der ofte ender i fordomsfulde ytringer. Men hvad er det, der gør, at homoseksualitet opleves som så truende? Og hvilke konsekvenser har det, at homoseksualitet opleves som en trussel? Ud over at diskutere disse to spørgsmål, bliver der redegjort for de anvendte retningers fælles teoretiske udgangspunkt samt udviklingen inden for teoretiseringen om homoseksualitet.

3.1 Teoretisk udgangspunkt

I følgende teori-afsnit anvender jeg mig af flere forskellige retninger som hjælp til at besvare ovenforstående spørgsmål. På trods af, at jeg anvender mig af forskellige retninger, så er det fælles for dem alle, at de bygger på et konstruktivist grundlag. Konstruktivismens grundsten er, i modsætning til positivismen, at der ikke eksisterer én virkelighed, hvor forskerens lod er at afdække denne på objektiv vis. Der skelnes i stedet imellem den materielle virkelighed og den sociale virkelighed. Den materielle virkelighed eksisterer objektivt, men så længe vi mennesker ikke gennem sproget har tillagt den en mening, så forekommer den lige gyldig for os (Hall 1997:25). Sproget er altså ikke en genspejling af virkeligheden, men et bidrag til udformningen af den (Riggins 1997: 2). Det interessante foregår i den sociale virkelighed, der formes og opretholdes igennem menneskelig interaktion. Dette medfører, at vores verdensbilleder er kontekstafhængige og foranderlige, hvilket dog ikke er ensbetydende med, at vores syn på virkeligheden ændrer sig som vinden skifter. Det sociale felt ses derimod som rimelig regelbundet og regulerende, så selv om viden, identiteter og verdensbilleder i princippet er foranderlige, så er de konkrete situationer altid relativt fastlåste (Jørgensen og Phillips 1999: 14).

3.2 Hvad er homoseksualitet?

Teoretiseringen af homoseksualitet opstår i slutningen af det 19'ende århundrede (Plummer 1992:4, Foucault 1984:43). Udgangspunktet er kategoriseringen af homoseksualitet i medicinske og patologiske studier. Denne kategorisering får drastiske konsekvenser, for selv om homoseksuelle handlinger altid har eksisteret, så er det først efter denne kategorisering, at individer systematisk bliver

klassificeret efter deres seksuelle handlinger (Cranny-Francis 2003: 21). Som følge heraf får begrebet homoseksuel en vigtig rolle i produktionen af seksuelle identiteter, der kan bruges til at regulere befolkningen både gennem lovgivning og gennem samfundsmæssige normer (Cranny-Francis 2003:23). Det paradoksale er dog, at borgere, der har følt, at de på grund af sin seksualitet ikke hører til nogen steder, får noget at identificere sig med, og dermed opstår spiren til frihedsbevægelserne for homoseksuelle (Cranny-Francis 2003:23, Weeks 1996:48).

I 50-60'erne sker en ændring i opfattelsen af homoseksualitet. I stedet for at opfatte homoseksualitet som et sygdomstegn, ses homoseksualitet nu som en naturlig egenskab tilknyttet til en bestemt andel af befolkningen. Påstanden om, at homoseksualitet er medfødt overtages af homoseksuelles politiske bevægelser og anvendes til at legitimere de politiske krav om genkendelse og respekt som politisk minoritet (Seidman 1996:8). Dette universalistiske syn bliver der sat spørgsmålstegn ved i midtialfjerdserne med konstruktivismen. Argumentet er, at det er uinteressant at undersøge, hvilke introverte fysiske/psykiske processer, der fører til homoseksuelle lyster. Det vigtige er derimod, hvordan den vestlige homoseksuelle identitet er opstået, for den er historisk unik og afhængig af de vestlige samfundsstrukturer. De homoseksuelles frihedsbevægelser ændrer i takt hermed argumentationen fra at have fokuseret på medfødt homoseksualitet til i højere grad at fokusere på identiteten som homoseksuel (Seidman 1996:9). Nu er frihedsbevægelsesernes formål at overbevise omverdenen om, at homoseksualitet ikke blot handler om seksuelle præferencer, men om identiteten som homoseksuel (Zaretsky 1994:208). Kravet er at blive genkendt og respekteret for den de *er*. At revaluere de devaluerede poler i dikotomiske hierarkier som mand/kvinde eller heteroseksuel/homoseksuel dvs. kræve, at homoseksuelle ses som værende lige meget værd som heteroseksuelle (Zaritsky 1994:199).

Denne form for identitetspolitik er dog ikke uproblematisk og er blevet hårdt kritiseret af queerteorien for at være præget af et essentialistisk, hvidt, vestligt fokus, hvor der ikke været plads til forskellighed. Tilhængere af queer teorien påpeger, at det hverken er interessant at årsagsforklare homoseksuelle lyster eller homoseksuel identitet. Det vigtige er, hvordan den binære opposition mellem heteroseksualitet og homoseksualitet konstrueres gennem sproget. Sproget ses som en vigtig magtfaktor i samfundet i kraft af, at vi gennem sproget kategoriseres og dermed fastholdes. Ved at essentialisere homoseksualiteten, således som frihedsbevægelserne gjorde i halvfjerdserne, støtter man de allerede eksisterende kategorier, der bygger på heteroseksualitet og homofobi. Man er med til at reproducere de binære oppositioner mellem heteroseksuelle og homoseksuelle. Derfor er det centralt at sætte spørgsmålstegn ved heteroseksualitetens naturlighed, og dermed underminere heteroseksualitetens hegemoni (Pilcher 2004: 130). Løsningen er altså ikke at påpege en anderledeshed, men at undergrave kønsidentiteten og den seksuelle identitet gennem at destabilisere de regulerende regimers eksisterende kategorier (Butler 1991: 308).

Synet på homoseksualitet afhænger altså fuldstændig af teoretisk udgangspunkt. Jeg ville nok tilslutte mig en kombination af konstruktivismen og

queerteorien og deres fokus på den sociale konstruktion af homoseksualitet. Jeg er enig med queerteorien om, at det kræver forsigtighed ved formuleringen af specifikke identiteter. Dog mener jeg, at man skal være forbeholden med kritikken eftersom strategisk essentialisme eller identitetspolitik kan være med til at hjælpe minoritetsgrupper til at blive hørt og dermed opnå visse rettigheder på trods af, at de risikerer at opretholde de eksisterende/undertrykkende kategorier og derved blive opfattet som en homogen masse.

3.3 Hvori består homoseksualitetens trussel?

Mange mennesker føler sig truet af homoseksualitet. Homofobi opstår af mange grunde. En central årsag til frygten for homoseksualitet er, at homoseksuelle ikke entydigt kan placeres ind i de roller samfundet har tildelt henholdsvis mænd og kvinder. Kønsopdelingen er nemlig den vigtigste kategoriseringsordning i vores samfund (Svedberg 2003: 54). Fra dag et bliver vi kategoriseret efter heteroseksuelle kategorier - om vi tilhører det feminine køn eller det maskuline køn. Derfor skaber det usikkerhed i det heteroseksuelle samfund, når folk ikke med lethed kan kategoriseres som enten kvinde eller mand (Smith 1982:100). Usikkerheden opstår fordi, der bliver pillet ved vores verdensbillede, der er opbygget omkring denne kønsorden.

Homofobi er dog ikke kun usikkerhed overfor homoseksuelle subjekter, men også en disciplinær strategi anvendt imod alle sociale subjekter for at sikre, at de lever op til samfundets præferencer for heteroseksualitet (Cranny-Francis 2003:25). De fordømmende forestillinger om homoseksualitet er en del af en social kontrol for hele samfundet. Når personer betegnes som afvigende foregår den sociale kontrol ved, at der opnås en klar og genkendelig skillelinje mellem tilladt og ikke tilladt opførsel. Den sociale kontrols rolle ligger i, at så snart man bevæger sig udenfor det tilladelige, så vågner bevidstheden om de sanktioner, der opstår i samfundet ved afvigende opførsel (McIntosh 1996:34). Derved holdes majoriteten i befolkningen i skak.

Tankegangen bag argumentationen om homofobi som en disciplinær strategi bygger på Foucaults syn på diskurser. Diskurser ses her som regelsystem, der legitimerer en bestemt viden samt bestemmer, hvem der har ret til at udtale sig med autoritet (Foucault 1994:74, Bergström 2005:309, Cranny-Francis 2003:93). Klassificeringen af homoseksualitet ses som en del af oprettelsen af et sådant regelsystem, der opererer ved hjælp af at klassificere individer efter seksualitet (Foucault 1984:44, Cranny-Francis 2003:21). Ved klassifikationen påvises, hvad der er afvigende opførsel og hvad der acceptabel opførsel og på denne måde opnås muligheden for at regulere og disciplinere samfundsmedlemmerne. Idéen er, at viden og magt er to sider af samme sag. Dem, der kan erklære noget som gyldig viden er dem, der har magten (Hall 1997:47). Det vil sige, at når dem, der har ret til at udtale sig med autoritet, påpeger, at homoseksualitet er afvigende opførsel, så vil dette blive oplevet som gyldig viden - som sandheden i den pågældende kontekst (Foucault 1984:71, Hall 1997:49). Det betyder, at den

etablerede viden styrer samfundets udelukkelsesmekanismer og regulerer, hvad der er muligt at sige og hvordan. Udelukkelsesmekanismerne bestemmer, hvad der er normalt og hvad der ikke er normalt, hvad der er sygt og ikke sygt etc. (Foucault 1993:7).

Politikere er et eksempel på personer, der er i en position, der giver dem ret til at udtale sig med autoritet. Dette medfører, at deres udsagn opfattes som gyldig viden - i hvert fald af tilhængerne. Politikernes elitære positioner giver dem magt til at påvirke/opretholde forestillinger om, hvad der er godt og skidt, og dermed har deres udtalelser stor indflydelse på de fordomme, der florerer i samfundet (van Dijk 1997:33). Det er dog sjældent, at fordomme bliver udtalt åbenlyst i parlamentariske debatter grundet udbredte normer og love imod diskrimination og for politisk korrekthed. I stedet for åbenlyst at fremsige sine fordomme, så anvender politikere, med sådanne opfattelser, sig i stedet af en række strategier for at skjule deres fordomme, og dermed formindskes faren for at blive beskyldt for racisme, homofobi etc. (van Dijk 1997:36). Man kunne undre sig over, at det er de samme strategier, der anvendes på kryds af landegrænser, men det er faktisk ret logisk, for retorikken har altid samme formål (van Dijk 1997:38): At opretholde og legitimere den hvide heteroseksuelles gruppes dominans. To eksempler på de strategier, som politikerne anvender sig af for at skjule deres egentlige fordomsfulde holdninger er positiv selv-præsentation og negativ andre-præsentation. Positiv selv-præsentation anvendes til at skabe et positivt image - et billede, typisk af staten, som det meget tolerante samfund, hvor der er plads til alle. Ved at skabe et positivt imaged er det lettere derefter at skjule det fordomsdannende ”men”, som typisk bliver udtalt i samme ytring. Eksempelvis: Vores stat har altid været kendetegnet af stor tolerance, men nu er situation med indvandring blevet så alvorlig, at vi bliver nødt til at udføre stramninger på området. Negativ andre-præsentation anvendes som led i, at det er lettere at komme godt fra en ytring, der er på grænsen til diskrimination, hvis man har opnået at skabe et negativt billede af dem, fordommene omhandler (van Dijk 1997:39). Et eksempel på dette er, at normerne for, hvad der er tilladeligt at udtale om muslimer, er blevet rykket siden 11. september 2001. En af årsagerne til dette er helt klart, at muslimer konsekvent i den offentlige debat bliver fremstillet negativt som religiøse fundamentalister og selvmordsbombere. Det er denne negative andre-præsentation, som er en af konsekvenserne af, at homoseksualitet ses som en trussel, og det er dette næste afsnit handler om.

3.4 Hvad er konsekvenserne af, at homoseksualitet opleves som en trussel ?

Diskursernes karakter som regelsystem, hvor udelukkelsesmekanismer afgør, hvad der er normalt og unormalt gør, at de spiller en vigtig rolle i produktionen og reproduktionen af fordomme om minoriteter (Riggins 1997:2). For dem, der ikke passer under mærkaten ”normale” er konsekvensen ofte eksklusion og

undertrykkelse (Cranny-Francis 2003:19). De bliver opfattet som "de andre" i samfundet. "De andre" er anderledes og ofte ses det som løsningen at holde dem nede, således at deres eksistens ikke skal få radikale følger for samfundet. Homoseksuelle og andre med afvigende seksuel adfærd ses ofte som "de andre". Denne konstruktion opstår i og med, at sex organiseres ind i magtsystemer, der hylder visse individer og aktiviteter, imens andre straffes og undertrykkes.

Når man taler om konstruktionen af "de andre" kan man skelne mellem den interne anden og den eksterne anden. Den interne anden er en del af folks underbevidsthed, hvorimod den eksterne anden er alle dem, der er lidt eller meget anderledes end en selv (Riggins 1997:3). Den eksterne anden er en del af vores identitetskonstruktionsproces. Ved at sammenligne os med andre, se ligheder og forskelle skaber vi et billede af, hvem vi er og hvem vi ikke er (Riggins 1997:4). Man har behov for "den anden" for at vide, hvem man selv er. Generelt har vi behov for modpoler for at forstå verdenen, dette vil i denne sammenhæng sige, at heteroseksualitet kun har en mening i kraft af, at vi kender modpolen homoseksualitet (Saussure i Hall 1997:235). Men selv om forskellighed er nødvendig for at skabe mening, så er der visse farer tilknyttet, fordi disse såkaldte binære oppositioner, er sjældent neutrale. Der er næsten altid tale om magtforhold, hvor den ene af oppositionerne er hegemonisk i forhold til den anden (Derrida i Hall 1997:235). Manden er stærkere en kvinden, heteroseksualiteten er det normale, hvorimod homoseksualiteten er det unormale etc. Funktionen i at konstruere "de andre" er udover at få en større forståelse for, hvem man selv er, er at det hjælper individer at forsvare og opretholde deres værdi systemer (Tajfel 1981:148, Riggins 1997:10), hvis de har en modpol - en trussel - som værdisystemet skal beskyttes imod.

Behovet for at skabe "de andre" for at få en forståelse for, hvem vi selv er, kan få fatale følger. Problemet er, at "de andre" ofte ses som en homogen masse, som stereotyper. "De andres" forskellighed fra os essentialiseres og naturaliseres. Resultatet er, at forskelligheden fastlåses (Hall 1997:258, Riggins 1997:5). Dette er en meget utilfredsstillende situation for "de andre", for når der skabes et hegemonisk forsimplet billede af en gruppe mennesker, så er det lettere at afhumanisere og dermed retfærdiggøre diskrimination (Riggins 1997:9). Desuden kan den diskursive forestilling om en gruppe få stor betydning for, på den ene side, hvilke politiske rettigheder "de andre" ser som mulige at foreslå. På den anden side har stigmatiseringen også betydning for, hvilke rettighedskrav majoriteten mener er rimelige (Bergstrøm 2005:339).

4 Social praksis: Analyse af det færøske samfund

Færøerne er et øsamfund ude i Atlanterhavet, 300 km nordvest for Shetlandsøerne, 400 km sydøst fra Island og 1400 km nordvest fra den danske hovedstad København, med en befolkning på 48.000 indbyggere. Færøerne er en selvstyrende del af Det danske Rige. Selvstyret betyder i praksis, at de forhold, der har med færingeres dagligdag at gøre (f.eks. social- og sundhedspolitik, uddannelsespolitik og erhvervs politik) bliver reguleret og administreret af den færøske lovgivningsmagt og myndigheder (bl.a. er Færøerne ikke medlem af EU). Derimod bliver forhold som udenrigspolitik, pengepolitik, militære forhold og straffelove reguleret af de danske politiske institutioner. Med hensyn til de strafferetslige forhold er situationen således, at danske love ikke umiddelbart har retsgyldighed på Færøerne. Før love vedtaget af det danske folketing har retsgyldighed på Færøerne, skal de godtages af det færøske parlament, Lagtinget. Dette betyder i forbindelse med nærværende undersøgelse, at ændringerne af den danske antidiskriminationsparagraf i 1987, der betød, at det blev ulovligt af diskriminere homoseksuelle, ikke er gældende på Færøerne

I det færøske parlament, Lagtinget, er der 32 mandater - valgt fra 7 valgkredse. I denne valgperiode er de 32 mandater fordelt på seks partier (Føroya Løgting 2004:2). I klassiske beskrivelser af færøsk politik klassificeres partierne efter det sædvanlige venstre-højre skel samt efter en særlig færøsk konflikt dimension, hvor partierne fordeles efter, om de går ind for samhørighed eller løsrivelse fra Danmark (Hovgaard 1994:142, Hoydal 2000:36, se illustration på næste side).

Udover disse klassiske konflikt dimensioner findes også andre skillelinjer, der bevæger sig på tværs af partilinjerne. Et eksempel er land og by, hvor politikerne valgt i udkantsområderne, påpeger betydningen af decentralisering, i modsætning til politikerne fra hovedstaden Torshavn, der typisk ikke oplever dette som et issue. Derfor ses det tit, at politikerne fra udkantsområderne vælger at samarbejde på tværs af partilinjerne for at styrke vigtige forhold i deres valgkreds.

Udover disse tre konfliktlinjer er der en fjerde konfliktlinje, der hidtil ikke har været en del af beskrivelsen af de færøske partier. Dette er værdikonflikterne. Det interessante ved disse konflikter er, at de i meget høj grad går på tværs af partierne. Konflikten om, hvorvidt seksuel orientering skal indføres i antidiskriminationsparagraffen, er en god indikator for denne værdikonflikt. En illustration af lagtingsmedlemmernes stemmefordeling ses i figuren på næste side. Figuren illustrerer samtidig de klassiske partilinjer og hvordan partierne i Lagtinget placerer sig i forhold til disse. De grønne kasser viser de lagtingsmedlemmer, der stemte for forslaget og de røde kasser viser de

På trods af, at der er et vist mønster i stemmeafgivningen, så er det tydeligt, at der er uenigheder internt i flere af partierne om emnet. Generelt er partierne til højre imod, men alligevel er der nogle tilhængere. Det modsatte er gældende for de venstresindede partier, hvor de fleste stemmer for, men der alligevel er nogle modstandere. Stemmefordelingen var noget anderledes i 1988, hvor samme lovforslag var til afstemning i Lagtinget. Dengang var der kun et lagtingsmedlem, der stemte for lovforslaget (Dimmalætting 6. september 2005).

Et af de mest anvendte argumenter i debatten om udvidelsen af antidiskriminationsparagraffen har været, at det ville være imod Bibelens ordlyd at lovgive til fordel for homoseksuelle. Dette er et godt billede af, at Færøerne generelt er meget præget af religionen. Det er en udbredt opfattelse, at religionen er en central del af færingerenes identitet (Gaini 2005: del 2). Indikatorer, der viser religionens udbredelse er eksempelvis, at der ikke eksisterer fri abort (Nordisk Ministerråd 2005:58) og at der indtil for 12 år siden ikke var tilladt at sælge spiritus på Færøerne – i stedet blev spiritus importeret.

Færøerne i dag er et moderne samfund, der er blandt de rigeste lande i verden med et velfærdsniveau på omtrent samme niveau som de andre nordiske lande. På trods af dette, er det færøske samfund på mange måder anderledes end resten af Europa. Den industrialisering, der skete over 200 år i Europa, skete på et halvt århundrede på Færøerne (Gaini 2003:5). Industrialiseringen i sig selv er desuden kendetegnet ved andre egenskaber eftersom Færøernes hovedindtægtskilde er fiskeri (Nordisk Ministerråd 2005: 230). Det særlige er, at man stadig er stærkt afhængig af naturen, stadig afhængig af årstiderne og stadig er et samfund præget af store konjunktursvingninger. Implikationerne af både den hurtige industrialisering samt de særlige egenskaber ved industrien er, at de traditioner, der i mange andre dele af den vestlige verden forsvandt helt eller delvist med moderniseringen, stadig eksisterer på Færøerne (Gaini 2005: del 3). Et eksempel herpå er, at familien i meget høj grad stadig er grundlaget for social organisation, sociale netværk og hverdagslivet. En indikator herfor er, at skilsmisseprocenten på Færøerne er betydeligt lavere end i de andre nordiske lande (Nordisk Ministerråd 2005:77). At de familiære bånd er så fremtrædende på Færøerne medfører, at individualiseringen i forhold til livsstil og kulturel identitet ikke er den samme på Færøerne som i det kontinentale Europa (Gaini 2005: del 3). Et andet vigtigt kendetegn for Færøerne er størrelsen. At Færøerne har så få indbyggere indebærer, at der heller ikke er nogen stor by. Torshavn med sine 17.500 indbyggere (Nordisk Ministerråd 2005:19), er ikke nogen metropol. Konsekvensen er, at det er hårdt at være anderledes, for det er i det hele taget svært at finde andre, der er i samme situation – der er for få ”signifikante andre”. Det opleves ofte som problematisk og stærkt sanktioneret at danne en separat gruppe med egne livsstile indenfor rammerne af det færøske samfund. Hertil er presset til fordel for kulturel homogenitet og tilpasning stadig meget stærkt (Gaini 2005: del 4). På trods af denne styrke er den ”autentiske” hegemoniske models krampagtige fastholdelse af religion og tradition dog også et udtryk for den udfordring som globaliseringen har udgjort. På trods af, at det måske ikke altid

opleves på den måde, så er det færøske samfund blevet meget mere dynamisk og åbent gennem de sidste tyve år (Gaini 2005:del 2).

5 Tekst: Hvordan fremstilles homoseksuelle af færøske parlamentarikere?

Følgende analyseres, hvordan homoseksuelle blev fremstillet i debatten, i Lagtinget, i forbindelse med behandling af lovforslaget om ændringer af antidiskriminationsparagraffen i straffeloven sådan, at denne skulle udvides til også at indbefatte ”seksuel orientering”. Der lægges ud med en beskrivelse af debatten. Derefter er analysen bygget op på samme måde som teoriafsnittet med diskussion af spørgsmålene: Hvad er homoseksualitet? Hvori består homoseksualitetens trussel? Og hvad er konsekvenserne af, at homoseksualitet opleves som en trussel? Fortolkningerne sker på baggrund af teoriafsnittet.

5.1 Baggrund

Forslaget om at udvide antidiskriminationsparagraffen i straffeloven blev, som sagt, ikke vedtaget i Lagtinget. Der er 32 medlemmer i Lagtinget. Forslaget blev nedstemt med 20 stemmer imod og 12 stemmer. Min analyse af debatten har vist, at politikernes argumentationsformer kan deles op i fire forskellige grupper, der dog i en vis grad overlapper hinanden. Denne opdeling illustrerer, at der er stor forskel på nej-sigernes argumentation. Derfor er det vigtigt at holde sig for øje, at de citater, som jeg anvender mig af i analysen, repræsenterer den enkelte politiker og ikke alle nej-sigerne.

- **Fortalerne.** De påpeger, at der er tale om en minoritet, som samfundet har pligt til at acceptere og beskytte, både for de homoseksuelles skyld, men også for resten af samfundet.
- **Moderate nej-sigere.** De mener ikke, det er nødvendigt at give særlige rettigheder for en gruppe, for det er ganske enkelt ikke tilladt at diskriminere nogen i det færøske samfund. De udviser en frygt for, at hvis man først begynder at lovgive for én minoritet, så vil alle mulige andre minoriteter fremsætte lignende krav.
- **Konservative nej-sigere.** De frygter, at der er tale om en glidebane. Hvis seksuel orientering først tilføjes i racismeparagraffen, så ender det med, at homoseksuelle også skal have lov til at indgå i registreret partnerskab og have lov til at adoptere børn. De ser i høj grad dette som et skridt i den forkerte retning for det færøske samfund.
- **Religiøse nej-sigere.** De er imod, fordi det ifølge Bibelen er forbudt at udøve homoseksuelle handlinger (3 Mos 18,22 og 20,13, Rom

1,26-27, 1 Kor 6,9 og 1 Tim 1,10 kilde: Dansk Bibel-institut 2005:4). Ved at lovgive til homoseksuelles fordel går man imod Guds vilje. Efter deres opfattelse vil dette få frygtelige konsekvenser for det færøske folk.

Analysen af debatten viser, at religionen fylder meget hos *alle* politikerne og ikke kun dem, jeg har valgt at kalde de religiøse nej-sigere. Hos alle nej-sigerne er Biblen og den kristne tro næsten hele tiden omdrejningspunktet for diskussionen. Store dele af debatten, giver i højere grad indtrykket af, at man lytter til en religiøs sammenkomst og ikke til en parlamentarisk debat. På trods af, at der ikke er nogen af ja-sigerne, der argumenterer i forhold til Biblen er indtrykket stadig, at de også går højt op i at give udtryk for, at de er troende mennesker. Dette ses, når ja-sigerne gentagne gange bliver anklaget for ikke at være troende. Her er det tydeligt, at ja-sigerne tager det som en fornærmelse og føler et stærkt behov for at forsvare sig ved at påpege, at deres forhold til Gud er personligt. Religionen er altså en så dominerende diskurs, at ingen af politikerne vil risikere at blive stille udenfor. En vigtig årsag til denne frygt er nok, at påstandene om, at man ikke skulle være en del af dette altdominerende ”tros system” vil få konsekvenser for opbakningen blandt vælgerne.

5.2 Hvad er homoseksualitet?

Ved gentagne gennemlysninger af debatten i Lagtinget, har jeg fundet ud af, at de strategier, som ifølge van Dijk, anvendes af parlamentarikere i den vestlige verden for at lægge skjul på fordomsfulde holdninger om etniske minoriteter, anvendes af nej-sigerne i debatten. Strategierne anvendes selvfølgelig på en anden måde, eftersom der ikke er tale om udlændinge. Det er dog tydeligt, at opfattelsen af homoseksuelle er fordomsfuld samt at homoseksuelle ses som en trussel for det færøske samfund. Lagtingsmedlemmernes anvendelse af disse strategier afslører i høj grad, hvilket syn på homoseksualitet, der ligger bag ytringerne. Derfor har jeg valgt at strukturere dette afsnit ved hjælp af van Dijks strategier. Strategierne, der er tale om er, udover positiv selv-præsentation og negativ andre-præsentation, som blev nævnt i teoriafsnittet: Benægtelse af fordomme, tilsyneladende sympati, top-down overførsel og tvangen i fakta.

5.2.1 Negativ andre-præsentation

” De virkelige arkitekter bag dette har en plan og et af hovedformålene er at få samfundets blå stempel på, at unormalitet og perversitet er helt i fineste orden. Det er hvad dette går ud på”(Egin Henriksen, Midterpartiet, tale 25).

Ved at stille ”de andre” i et negativt lys bliver det lettere både at få gennemført beslutninger, der rammer ”de andre” samt at komme skadefri ud af udtalelser, der

er på grænsen til diskrimination(van Dijk 1997:38). Ovenforstående citat er et eksempel på, hvordan homoseksuelle fremstilles i debatten i Lagtinget. Citatet viser et meget aggressivt og konservativt syn på homoseksuelle. Her anvendes ingen strategier til at dække over fordomsfulde ytringer. Selv om dette citat er et af de groveste i debatten, så er det generelt ikke et særlig positivt billede, der tegnes af homoseksuelle. Et andet citat, der demonstrerer holdningen til homoseksualitet, er følgende:

”Det stivnede, det frugtløse samkvem mellem to mennesker, det er en fornægtelse af den kristne oprindelige familie. Det er en fornægtelse af ægteskabet som ramme for prokreation, for det at sætte børn i verdenen. [...] Så lad os trække grænsen her” (Óli Breckmann, Folkepartiet, tale 40).

Fremstillingen er præget af, at heteroseksualitet og homoseksualitet ses som to adskilte modpoler – ses som hierarkiske binære oppositioner, hvor heteroseksualitet er hegemonen. Heteroseksualitet fremstilles som naturlig, som grundlaget for prokreation, som rammen for det oprindelige kristne ægteskab og som værende i tråd med Bibelen. Homoseksualitet fremstilles derimod her som unaturlig og pervers (citatet i starten af afsnittet), som grundlaget for stivnede og frugtløse ægteskab, som skyld i, at børn bliver gjort til intetkøn og som en fornægtelse af det oprindelige kristne ægteskab. Queerteoriens ønske om at sætte spørgsmålstegn ved heteroseksualitetens naturlighed, og underminere heteroseksualitetens hegemoni (Pilcher 2004: 130), må siges at ligge på et meget fjernt sted blandt nej-sigerne i debatten. Fremstillingen viser et meget forenklet og essentialistisk syn på homoseksuelle. Sådanne negative og stereotype fremstillinger af minoriteter bidrager til konstruktionen af disse mennesker, der afviger fra det ”normale”, som ”de andre” i samfundet.

5.2.2 Positiv selv-præsentation

”Vi er en kristen nation, og derfor tager vi os godt af alle. Det er grundlaget og derfor behøver vi ikke dette (lovgivning for at beskytte homoseksuelle mod diskriminering)” (Alfred Olsen, Samhørighedspartiet, citeret i Sosialurin 18. november 2005).

”Jeg har altid ment, at færingen var et højt kultiveret folkefærd. Jeg vil derfor frabede mig, at vi skal få danske love til at bestemme, hvordan vi skal opføre os overfor vores medmennesker. Det kan vi som kultiverede mennesker selv finde ud af.” (Egin Henriksen, Midterpartiet, tale 25).

Positiv selv-præsentation anvendes ved først at skabe et positivt image. Derved kan man skjule de fordomsdannende ytringer, som bliver skabt i samme ytring (van Dijk 1997:44). Denne strategi anvendes på flere forskellige måder i debatten. De to indledende citater er eksempler herpå. I det første citat, er der to særlig interessante aspekter. For det første lægges der op til, at Færøerne er et sted, hvor der ikke diskrimineres, ”vi tager os godt af alle”. En utopi, der næppe passer til

noget land i denne verden. For det andet så negligeres færøske homoseksuelles udtalelser om, at det er nødvendigt med lovgivning på området pga. mobning, når der påstås, at der på Færøerne ikke foregår nogen diskriminering. I det næste citat bliver færinger fremstillet som et højt kultiveret folk. Senere i talen påpeger Egin Henriksen desuden, at han ikke tror, at den almindelige færing diskriminerer nogen - heller ikke homoseksuelle. Ifølge van Dijk så er fornægtelse af, at der foregår en diskriminering af "de andre" typisk en del af den positive selv-præsentation og leder ofte til en negativ andre-præsentation (van Dijk 1997:53). At sige, at der ikke foregår mobning på Færøerne, et land hvorfra næsten alle homoseksuelle flygter, er det samme som at sige, at de homoseksuelle siger usandt, hvilket ikke viser et særlig positivt billede af homoseksuelle som gruppe. Der kan tilføjes, at Smith påpeger, at der er tendens til, at homofobi ikke vurderes så alvorligt som andre diskriminationsformer, hvilket er en konsekvens af, at homoseksualitet mange steder bliver set som et privat anliggende og ikke en politisk sag (Smith 1982:100).

5.2.3 Fornægtelse af fordomme

"Jeg har ikke noget imod disse mennesker, men jeg har noget imod den synd de drager ind i vores land" (Gerhard Lognberg, Socialdemokraterne, Dimmalætting 24. august 2005).

Denne strategi er tæt knyttet til den positive selv-præsentation (van Dijk 1997:37), hvor man, som i citatet ovenfor, kamuflerer de fordomsfulde ytringer, ved at gøre klart, at det altså ikke er, fordi man har noget imod "de andre" "men". Denne fornægtelse af eksisterende fordomme ses gennemgående i debatten. Der påpeges utallige gange af alle lagtingmændene, at selvfølgelig skal der ikke foregå diskrimination af nogen som helst. Men samtidig påpeges det, at ved at lovgive til fordel for homoseksuelle, så leder man samfundet i forkert retning og at det trykke kristne grundlag under Færøerne vil blive truet (Eksempelvis Bill Justinussen, Midterpartiet, tale 18). Dermed en afsløring af, at der nok er tale reelle fordomme.

5.2.4 Tilsyneladende sympati

"Kun 4-5 % af dem (de homoseksuelle, EM) er aktive og militante. Man hjælper ikke de mange ved at høre på de militante. Ca. 80 - 95% ønsker at bliver frigjort. I de lande, hvor man hjælper dem, er de glade for at blive frelst fra det." (Jenis av Rana, Midterpartiet, citeret i Sosialurin 18. november 2005).

Idéen i den tilsyneladende sympati er, at beslutninger, der har negative følger for minoriteter, ofte fremstilles som om beslutningerne er for minoritetens eget bedste (van Dijk 1997:37). I debatten ses dette først og fremmest hos de religiøse nejsigere. Som citatet viser, så går argumentationen på, at de homoseksuelle har brug for hjælp til at komme ud af deres homoseksualitet og det gør man ikke ved at

give dem særlige rettigheder, og derved anerkendelse. At påpege, at homoseksuelle skal reddes for deres homoseksualitet afslører et fundamentalistisk kristent syn på homoseksualitet, hvilket næppe vil fremme homoseksuelles forhold på Færøerne.

5.2.5 Top-down overførelse

”Det er meget svært at lovgive sig ud af holdninger, der findes i befolkningen. Dette handler om, at i ethvert menneske findes nogle holdninger og normer, som er gældende og dette kan man ikke lovgive sig ud af” (Bill Justinussen, Midterpartiet, tale nr. 29).

Fornægtelse af egne fordomme foregår ofte ved, at man overfører fordommene til andre (van Dijk 1997:38). I mediestormen op til debatten i lagtinget blev der udtalt flere gange af politikerne, at befolkningen på Færøerne endnu ikke er moden til, at der lovgives til fordel for homoseksuelles rettigheder. Citatet handler om noget i samme retning. Politikerne påpeger, at det altså er i folket, at fordommene imod homoseksuelle bor - ikke hos det pågældende lagtingsmedlem.

5.2.6 Retfærdiggørelse: Tvangen i fakta

”[...]Biblen er så tydelig på dette område[...]Jeg har ikke noget valg. Jeg kan ikke stemme for dette her. Det er ikke fordi jeg ikke holder af disse mennesker, for det føler jeg, at jeg gør, mindst lige så meget som andre gør, men virkeligheden er, at det skrevne ord, tvinger mig” (Karsten Hansen, Republikanerne, tale 20).

Negative beslutninger retfærdiggøres ofte med henvisning til tvangen i faktum – at realiteterne gør, at man ikke har andet valg end at gå imod minoriteternes ønsker (van Dijk 1997:38). Dette ses et antal gange i debatten, og der er typisk tale om, at det er Biblen, der er det tvingende faktum, hvilket ovenforstående citat viser. Andre eksempler er den førnævnte top-down overførelse, hvor det eksempelvis er befolkningens holdninger, der tvinger politikerne til at træffe et upopulært valg. Ligesom i de andre strategier er der ofte tale om en tildækning af virkeligheden. Dette sker ved, at diverse ikke-påvirkelige begrundelser anvendes i argumentationen om nødvendigheden i at træffe en beslutning, på trods af, at disse ikke-påvirkelige begrundelser i virkeligheden er konstrueret af politikerne selv (van Dijk 1997:38). På denne måde dækkes der over, at der i bund og grund er tale om, at politikernes egne holdninger og fordomme er årsagen til, at de handler som de gør. Dermed er det ikke sagt, at politikerne altid handler ud fra kold kalkule. Ofte er det nok tilfældet, at disse tildækningsprocesser sker ubevidst.

5.3 Hvori består homoseksualitetens trussel?

”Der står om Sodoma, at det faktisk var hele byen [...] der havde skiftet den naturlige omgang mellem mand og kvinde til omgang med samme køn og det er blandt andet det, skriften peger på. At vi kan gætte, at det har forholdt sig anderledes, det kan vi godt for det virker meget voldsomt, når man læser det. Men jeg ville ikke have mod til at sætte mig som dommer og sige med lov, at jamen i den sag, der tog Gud altså fejl. Det gør jeg altså ikke. Så jeg synes vi skal komme på den rette sti igen” (Karsten Hansen, Republikanerne, tale 24).

Som der er blevet vist i det foregående afsnit, så er fremstillingen af homoseksuelle af nej-sigerne i Lagtinget præget af fordomme og afslører et konservativt og essentialistisk syn på homoseksuelle. Konsekvensen af disse fordomsfulde holdninger er, at der i lagtingdebatten bliver opstillet flere forskellige skrækscenarier for, hvad der vil ske, hvis man vælger at lovgive til fordel for den homoseksuelle minoritet. At opstille skrækscenarier er et udslag af, at ”de andres” anderledeshed opleves som underminerende og for, at deres eksistens ikke skal få radikale følger for samfundet. Derfor er det nødvendigt for samfundets velbefindende at holde dem nede.

Desuden skal strategien ved at opstille skrækscenarier ses som en del af den sociale kontrol i kraft af, at man truer med, at der sker forfærdelige ting, hvis homoseksualiteten slippes løs. Derved holdes hoveddelen af befolkningen i skak og heteroseksualitetens status som hegemon opretholdes.

En af de trusler som homoseksualitet eller det at lovgive til fordel for homoseksuelle menes udgøre er, at det stabile kristne grundlag, som Færøerne bygger på, vil blive truet. Der eksisterer i det hele taget en frygt for, hvad udvidelsen af antidiskriminationsloven vil medføre for udviklingen på Færøerne. Hvis man først begynder at lovgive til fordel for homoseksuelle, så ender det med, at retten til at indgå i registreret partnerskab og at adoptere også bliver gennemført. Frygten er, at dette vil lede til, at normerne og holdningerne i det færøske samfund bliver rykket og at det ender i kaos:

”Vi er en kristen nation, vi har bygget vores land og folk på den kristne lære, som har båret os oppe og givet os så meget godt – også, at vi har bevaret vores ægteskab mellem mand og kvinde. Når de lever godt sammen får de børn sammen i trygge og gode forhold, og det vil jeg gerne være med til at opretholde. Derfor vil jeg anbefale, at Lagtinget stemmer imod forslaget” (Alfred Olsen, Samhørighedspartiet, tale 42).

Der er altså frygt for, at børn, der vokser op med to forældre af samme køn ikke får trygge og gode forhold. En udtalelse, der yderligere understøtter holdningen om, at det ikke er holdbart, at børn bliver opdraget af homoseksuelle er: ”Denne aggressive ideologi er en firetrinraket, der ender i et kaos med skilsmisse og børn, der bliver intetkøn” (Óli Breckmann, Folkepartiet, citeret i Sosialurin 18. november 2005). Altså, at børn der opdrages af homoseksuelle, hverken bliver kvinder eller mænd, men ”intetkøn”.

Som det indledende citatet viser, er der frygt for, at Gud bliver vred samt, at det ender med, at hele Færøerne bliver homoseksuelle. Altså en frygt for underminering af kønsordenen, hvilket illustreres yderligere af følgende citat:

”Dette er ikke en naturlige livsførelse, at kvinde lever med kvinde og mand med mand. Dette er et forsøg på at gøre det unaturlige naturligt” (Heðin Zachariassen, Folkepartiet, citeret i Sosialurin 18. november 2005).

En anden frygt, der eksisterer er, at Færøerne skal blive lige så ”slemme” som nabolandene:

”Se bare på vores nabolande for at se, hvad dette kan lede til. Det er ikke altid rigtigt bare at følge de andre. Det moderne menneske skal altid bare efterabe det de andre skal have. Vi skal være forsigtige som samfund, hvad er det for værdier vi bygger på?” (Egin Henriksen, Midterpartiet, tale 25).

Det fremgår ikke direkte, hvad der er så slemt med Færøernes nabolande. Der lægges dog op til, at nabolandene har tabt betydningsfulde traditioner og i stedet accepteret utraditionelle værdier, der opleves som obstruerende for det færøske samfund.

Der fremgår desuden af debatten, at de homoseksuelles frihedsbevægelser opleves som truende:

”Da de kom på banen i augustmåned, da var de ikke særlig forsigtige med at sige deres mening. De buldrede på banen og sagde deres mening, og det havde de ret til. Og det skal man så bare acceptere, men derfra og til at hjælpe dem med en lov, det bliver ikke med min hjælp” (Gerhard Lognberg, Socialdemokraterne, tale 29).

Andre steder lægges frihedsbevægelserne eksempelvis under for at være militante. At de homoseksuelles frihedsbevægelser opleves som fremfusende og militante er et resultat af et sammenstød mellem to forskellige diskurser. Det, der er tilladt at udtale i frihedsbevægelsernes diskurs er milevidt fra, hvad der tilladt at udtale indenfor rammerne af de religiøse nej-sigeres diskurs. Denne store forskel på, hvad der opleves som acceptable udtalelser gør, at kravene fra homoseksuelle virker provokerende og underminerende på de religiøse nej-sigere.

5.4 Hvad er konsekvenserne af, at homoseksualitet opleves som en trussel?

I gennemgangen ovenfor er det tydeligt, at opfattelsen af homoseksuelle er, at de ikke kan kategoriseres som ”normale” - de er anderledes og en trussel for samfundet. Konsekvensen af sådanne kategoriseringer er, et billede af disse ”unormale” som ”de andre”. Når den hegemoniske opfattelse er, at homoseksualitet er unaturlig og en trussel imod det grundlag som samfundet bygger på, så bliver dette bestemmende for, hvilke rettigheder, der opleves som rimelige for homoseksuelle at kræve. Derfor kan man sige, at konsekvenserne af, at homoseksuelle bliver fremstillet på en så negativ måde i Lagtinget er, at opfattelsen af, at de skulle have behov for eller ret til særlige rettigheder

forekommer meget fjern. Det er lettere at argumentere for, at homoseksuelle ikke skal opnå særlige rettigheder, hvis man kan overbevise omverdenen om, at der i virkeligheden slet ikke er tale om at skabe bedre vilkår for en minoritet, men om ”en blåstempling af unormalitet og perversitet” (se citatet s. 20).

Det paradoksale er, at i et samfund, hvor den hegemoniske forestilling af homoseksuelle har en så negativ karakter, er det netop nødvendigt med lovgivning, for at kunne beskytte minoriteten. Man kunne sige, at det ikke er helt så presserende med særlige rettigheder for minoriteter eftersom de er indbefattet af de universelle menneskerettigheder i grundloven. Will Kymlicka ville dog være uenig i forhold til denne påstand.

Kymlicka påpeger, at de universelle menneskerettigheder ikke er fyldestgørende for samfundets minoriteter. På trods af, at de universelle rettigheder sikrer den individuelle frihed og sikkerhed, så er problemet, at denne individuelle frihed er formuleret på basis af majoritetens bestemmelser dvs. hvide, heteroseksuelle, kristne mænd (Kymlicka 1995:5). Det betyder, at underprivilegerede grupper, der bliver ekskluderet fra fuld deltagelse i samfundet pga. af deres forskellighed, har behov for særlige rettigheder, hvis de skal føle sig accepteret af fællesskabet. Skal de underprivilegerede grupper opnå et fuldt integreret borgerskab i et tolerant og inklusivt demokrati, så er det nødvendigt, at forskellene indbefattes i den eksisterende menneskerettighedslovgivning (Kymlicka 1995:181). Hvis van Dijks påstand om, at politikerne har stor betydning for opretholdelsen af fordomme i samfundet, så må man antage, at fordommene imod homoseksuelle på Færøerne lever i bedste velgående. Som konsekvens af disse fordomme kunne man forestille sig, at homoseksuelle bliver ekskluderet fra fuld deltagelse i samfundet, hvilket ifølge Kymlicka kræver særlig lovgivning for, at homoseksuelle skal opnå følelsen af at være en ønskværdig del af samfundet. Hvorvidt det forholder sig på denne måde, er færøske homoseksuelle nok bedst egnede til selv at svare på.

6 Diskursiv praksis: Hvordan oplever færøske homoseksuelle den parlamentariske fremstilling ?

I foregående analyseafsnit, hvor debatten i Lagtinget om udvidelse af antidiskriminationsparagraffen blev analyseret, var konklusionen, at de parlamentariske modstanderes fremstilling af homoseksuelle er præget af at være fordomsfuld, særdeles negativ og essentialistisk. Resultatet af denne opfattelse er, at homoseksualitet præsenteres som en trussel for det færøske samfund. Konsekvensen er, at homoseksuelle bliver opfattet som ”de andre” og det at lovgive til fordel for homoseksuelle bliver en meget fjern idé. Jeg sluttede afsnittet med at påpege, at såfremt van Dijks argument om politikernes særlige position til at påvirke fordomme i samfundet er rigtigt, så er mange færøske borgeres holdninger til homoseksualitet sammenlignelige med politikernes. Dermed et ikke særligt positivt billede af Færøerne som bosted for homoseksuelle. De eneste der dog i realiteten ved, hvordan det er at være færing og homoseksuel, er de homoseksuelle selv og det er det, der undersøges i følgende afsnit. Hovedfokus for de gennemførte interviews er, hvordan den offentlige debat påvirker de homoseksuelle og hvilken betydning det har for færøske homoseksuelle, at der er blevet oprettet en forening, der taler deres sag.

6.1 Opfattelse af debatten

Interviewpersonerne viser, at de bliver fortørnede og vrede over de udtalelser, der bliver ført frem i debatten. Der er dog flere dimensioner i, hvordan debatten opfattes af og påvirker færøske homoseksuelle. Alle informanterne er enige om, at debatten både indeholder positive og negative aspekter. Der er enighed mellem dem alle om, at det, at der er en debat, på trods af, at indholdet er voldsomt, er positivt i sig selv. Argumentet er, at debatten, trods alt, har medført, at det i dag er lettere at leve som homoseksuel på Færøerne end for 10 år siden, hvor homoseksualitet helt og holdent var tabuiseret. Følgende analyseres informanternes henholdsvis positive og negative oplevelse af debatten.

6.1.1 Negative aspekter af debatten

De negative aspekter af debatten, der fremhæves af informanterne er de grimme udtalelser, der fremføres, og at resultatet var, at forslaget blev fældet.

De kraftige udtalelser, der fremføres om homoseksuelle, er noget alle informanterne har en holdning til. Reaktionen er ret blandede både imellem informanterne og hos dem selv. Der er tendens til, at der i oplevelsen ikke skelnes mellem de synspunkter politikerne selv udtrykker og så dem, der bliver udtrykt af andre borgere i eksempelvis læserbreve. Det er tydeligt, at de interviews, der blev udført inden lovforslaget blev fældet, er mere positivt prægede og mindre aggressive end dem, der blev udført efter. Dette kan selvfølgelig handle om forskellige personligheder, men antageligvis handler det også om en reaktion på, at det heller ikke lykkedes denne gang. Denne forskel på informanternes oplevelser alt efter, hvornår de er blevet interviewet, kan være en indikator for, at debatten i Lagtinget har haft en reel påvirkning af informanterne.

Alle informanterne kommer ind på Midterpartiet² og deres udtalelser. Reaktionen på disse udtalelser strækker sig fra trækken på smilebåndet til forundring til vrede. Et aspekt, som de nævner er anvendelsen af "tilsyneladende sympati" strategien, nævnt i afsnit 5.2.4. De religiøse nej-sigere fremfører nemlig hyppigt, at det er for de homoseksuelles eget bedste, at de stemmer imod forslaget. En af informanterne nævner et grelt eksempel, hvor Midterpartiet har tilbudt at betale for homoseksuelles rejse til Toronto, hvor homoseksuelle antageligvis kan blive helet for sin sygdom. Alle informanterne forholder sig til påstandene, om at det egentlig er for deres skyld, men på forskellig vis. En af informanterne godtager synspunktet om, at udtalelserne bunder i sympati og begrundet det med de kristnes naivitet - "Debatten bliver så voldsom, fordi de kristne ikke forstår, hvor nedgørende og provokerende deres holdninger virker på resten af samfundet [...] De kommer helt åbne og ærlige og lægger sin tro frem [...] Jamen det står i Bibelen. Vil I ikke hindre jer selv i at ryge i helvede?" (IP1 s. 5). To af de andre informanter hævder mere imod, at der i virkeligheden er tale om mere tvivlsomme motiver. De er vrede over, at Midterpartiet påpeger, at man ikke må dømme og diskriminere, når det er det som de, mest af alle, gør i forhold til de homoseksuelle. "Selvfølgelig hidser jeg mig engang imellem op, fordi f.eks. Midterpartiet med Jenis av Rana siger, at man skal ikke dømme, men de gør selv ikke andet end at dømme" (IP2 s. 7).

På trods af, at interviewpersonerne er vrede over Midterpartiets udtalelser, så er der samtidig en trækken på smilebåndet. Der er enighed om, at mange af udtalelserne og synspunkterne er så langt ude, at de ikke kan andet end grine - "Der var nogen, der sagde, at opretholder vi ikke respekten for Gud, så tager Gud velsignelsen af Færøerne bort, og nu må vi huske, hvor heldige vi er med fiskebestanden. Underforstået, at tillader vi homoseksuelle at have det godt på Færøerne, så forsvinder fisken [...] Altså, hvor langt ud kan man føre diskussionen?" (IP1 s. 6).

² Midterpartiet er et lille parti med to medlemmer i Lagtinget. Partiets primære mål er, at Biblen skal få mere indflydelse på samfundet. I Midterpartiets valgprogram for valget i 2004 står, at de er imod lovgivning til fordel for kønsforvirrede (Kilde: Midterpartiets hjemmeside), et begreb, de senere hen fik forbud mod at anvende på Lagtingets talerstol.

“De er bange for, at alt kolliderer af det her. At Gud bliver vred. Det bliver bulder og brag. Det bliver verdens største syndefald [...] Jeg tænker amatørparlament uden lige [...] Det er meget primitivt” (IP 4 s. 9). De ytringer, der er blevet fremført frem af Midterpartiet og de andre, der anvender sig af lignende argumentation, har medført, at interviewpersonerne ikke har et særlig positiv opfattelse af dem. De betegnes som naive, forvirrede, ondskabsfulde, latterlige, primitive og uvidende. Man kan sige, at der fra interviewpersonernes side er tale om en konstruktion af parlamentarikerne som ”de andre”. Denne konstruktion har dog andre kvaliteter end vice versa. Konstruktion af de parlamentariske modstandere som ”de andre” sker på baggrund af en minoritets overlevelsessevne. Hvis man føler sig diskrimineret af en majoritet, så er det vigtigt at overbevise sig selv om, at det er majoriteten, der tager fejl. For hvis man stadig synes, at disse mennesker har de rigtige holdninger, så er der risiko for, at ens egen opførsel bliver selvdestruktiv - ”Altså man priser sig lykkelig for, at man ikke hopper på den vogn (At tro, at man kan heles for sin homoseksualitet, EM). Det er synd for de mennesker, der er så svage, at de hopper på sådan noget lort. I stedet for bare at acceptere den man er” (IP 4 s. 9).

”Jeg er rasende om, at det ikke blev vedtaget, at seksuel orientering skal indføres i racismeparagraffen. Jeg synes de (politikere, EM) er nogle forbandede vatnisser. Sempelthen.” (IP 3 s. 10). De to interviewpersoner, der blev interviewet efter, at lovforslaget var fældet, udviser en meget stor frustration. Der tales med store bogstaver og det er tydeligt, at det negative resultat af afstemningen påvirker følelsesmæssigt. Der fokuseres på alle tre grupper af nej-sigere. Den ene af informanterne udtaler, at der er tale om et amatørparlament og det er trist, at det skal være bemandet med politikere med sådan en primitiv tankegang. Der tilføjes, at så længe parlamentet er bemandet med så primitive politikere, så er der nok ikke mange forandringer at øjne. Udlægningen viser lige som overfor, at frustrationen over ikke at få rettighederne igennem fremprovokerer en konstruktion af parlamentarikerne som ”de andre”. Der påpeges, at Lagtinget er heteroseksuelt og mandsdomineret³ og at der er tale om, at politikere er bange for at miste deres manddom. Den anden interviewperson er mere frustreret over, de politikere, der har ændret holdning fra forinden debatten gik i gang, til der skulle stemmes. Hun påpeger, at Midterpartiet og de andre religiøse nej-sigere ved man, hvor man har. De andre kalder hun for nogle vatnisser, der ikke tør risikere noget som helst – dem, der ser ud til kun at tage stilling på baggrund af, hvad vælgerne ser ud til at mene. Der er flere, der nævner, at mange af politikere, af frygt for at miste sine vælgere, vælger at stemme nej, på trods af, at de måske ikke har så meget imod homoseksuelle. Informanterne er enige om, at selv om homoseksuelle egentlige omfattes af den generelle lovgivning, så ville der være en vigtig signalværdi i forhold til færøske homoseksuelle, hvis lovforslaget var blevet vedtaget. Et signal til de homoseksuelle om, at det er i orden at være

³ I Lagtinget er der kun 3 kvinder ud af 32 medlemmer. Den dag afstemningen blev foretaget var der fire, idet Mamy Dahl Sørensen var indkaldt som suppleant. Det er bemærkelsesværdigt, at alle fire kvinder stemte for lovforslaget (se figur 1).

homoseksuel og at homoseksuelle er en accepteret del af samfundet. Denne argumentation er fuldt sammenlignelig med Kymlickas argument om nødvendigheden i at give særlige rettigheder for minoritetsgrupper, som jeg nævnte i foregående afsnit.

6.1.2 Positive aspekter af debatten

På trods af de negative oplevelser af debatten, så er følelserne i forhold til debatten præget af ambivalens. For på den ene side, så opleves de negative udtalelser sårende, men på den anden side, så er det debatten, der gør, at der trods alt, er kommet skub i tingene – ”Altså det er både positivt og negativt. Der er mange mennesker, der bakker os op. Det er hele tiden disse modpoler, der kæmper” (IP 4 s. 8). Folk bliver tvunget til at tage stilling og derved ophører tabuiseringen. Alle informanterne giver udtryk for, at de mange positive tilkendegivelser, der er kommet til udtryk som modtryk til den negative omtale, har betydet utrolig meget. Desuden giver de alle udtryk for, at de tror på en lys fremtid for færøske homoseksuelle. En af informanterne påpeger desuden, at der kan være fordele knyttet til ikke at presse for meget på. For på Island, hvor man har lovgivet til fordel for homoseksuelle for at ændre holdningerne i befolkningen, er resultatet blevet, at der stadig eksisterer diskrimination, men skjult således, at den er umulig at bevise. Informanten påpeger dog samtidig, at det alligevel godt kunne gå lidt hurtigere på Færøerne end det gør lige nu.

6.2 Opfattelse af at bo på Færøerne

Man kunne tro, at debatten medfører, at homoseksuelle slet ikke vil bo på Færøerne. Det er nok også tilfældet for mange. Men interviewene giver indtryk af, at hvordan trivselen er på Færøerne i højere grad afhænger af, hvordan familie og venner reagerer på, at man er homoseksuel end hvordan de bliver fremstillet i den offentlige diskurs. Ingen af de fire informanter giver udtryk for, at de selv har haft problemer med at blive accepteret, men flere af dem kommer ind på, at det er sværere for homoseksuelle, der kommer fra meget kristne familier.

I analysen af debatten kom jeg ind på, at nogle af lagtingsmedlemmerne ikke mente det var nødvendigt med en antidiskriminationsparagraf pga. at der ikke er nogen, der bliver mobbet på Færøerne. Dette fik en af informanterne til at udtrykke: ”De har bare set ind i sig selv. Altså jeg har ikke diskrimineret nogen, og ingen jeg kender har diskrimineret nogen, ergo, ingen diskriminerer. Hvad er det for tankegang? Nu hidser jeg mig op, jeg synes det er for langt ude” (IP 3 s. 11). Selv om ingen af informanterne giver udtryk for at have været udsat for meget alvorlig personlig diskrimination, så bliver der nævnt ting som, at folk engang imellem kommer med kedelige bemærkninger og den enes datter er blevet drillet i skolen fordi, moren er lesbisk. Alle informanterne ved dog om andre homoseksuelle, der har været udsat for mere alvorlig personlig diskriminering

som for eksempel at blive sagt op i sin lejlighed eller at få tæsk fordi vedkommende var homoseksuel. Udover den personlige diskrimination, så er der de diskriminerende udtalelser, der udtrykkes i den offentlige diskussion, som debatten i Lagtinget er en del af. En af informanterne nævner et rammende eksempel om denne form for diskrimination: ”Hvis folk bare holdt op med at sammenligne anden seksualitet end heteroseksualitet med pædofili [...] det synes jeg er for langt ude [...] De er enten a. dumme eller b. ondskabsfulde” (IP 3 s. 3).

Selv om det kunne virke som om situationen ser relativt håbløs ud med hensyn til homoseksuelles trivsel på Færøerne, så er indtrykket, at der er sket en del på Færøerne i den senere tid. Alle påpeger, at folk er blevet mere åbne og homoseksualitet mindre tabuiseret. Desuden er der kun en af de fire interviewpersoner, der udtrykker, at han ikke kunne tænke sig at bo på Færøerne. De andre påpeger, at de føler sig hjemme og generelt føler sig ordentligt behandlet på Færøerne. Men det kan være, at der er et kønsaspekt i dette. De tre, der siger, at de trives på Færøerne er kvinder, hvorimod ham, der ikke kunne tænke sig at flytte hjem, før forholdene er blevet forbedret for homoseksuelle, er mand. At det er lettere for kvinder end for mænd at leve som homoseksuelle er noget, der kommer til udtryk i flere af interviewene. En af informanterne, forklarer, at en indikator herfor er, at blandt medlemmerne i Friðarbogin bor de fleste mandlige medlemmer i udlandet, hvorimod de fleste kvindelige medlemmer bor på Færøerne.

6.3 Organisering

I oktober 2003 blev organisationen for ikke-heteroseksuelle Friðarbogin⁴ oprettet af 6 ikke-heteroseksuelle færingar. Formålet med organisationen er at fjerne diskriminering af homoseksuelle i det færøske samfund. Et led i dette arbejde er at skabe retssikkerhed for homoseksuelle. Friðarbogins plan er, at Færøerne bliver et så godt samfund for homoseksuelle, at det ikke længere er nødvendigt for homoseksuelle at flygte til udlandet (Friðarbogins folder 2005). Friðarbogin har ca. 35 ikke-heteroseksuelle medlemmer og 120 støttemedlemmer. De største arrangementer som Friðarbogin og foreningen for studerende under Friðarbogin, Bogin, har stået for er en koncert på Færøernes nationaldag Ólavsøka i juli 2004 samt en nordisk konference i august 2005, hvor der også blev arrangeret en gay parade.

I teoriafsnittet var jeg inde på queerteoriens skepsis i forhold til minoriteters anvendelse af identitetspolitik og strategisk essentialisme. Skepsissen ligger i, at når man kræver at blive genkendt som homoseksuel, så er man med til at essentialisere sin egen identitet. Ved at essentialisere egen identitet, så er der fare

⁴ Navnet Friðarbogin er sammensat af ordene fred og bue. Ordet bue er fra regnbue, der er det internationale symbol for homoseksuelle og signalerer mangfoldighed (Kilde: Folder fra Friðarbogin 2005).

for at man fastholder sig selv i rollen som del af en minoritet. Modargumentet er, at det kan være værd at risikere at blive genkendt som en homogen masse, hvis det medfører, at man bliver hørt (Calhoun 1994: 17). Det er dette indtryk, der fås ved samtalerne med de fire færøske homoseksuelle. De nævner alle, at foreningen Friðarbogin har haft utrolig stor betydning for deres trivsel på Færøerne. De to funktioner som informanterne ser som Friðarbogins vigtigste er, som en frihedsbevægelse, der kæmper til fordel ikke-heteroseksuelles rettigheder, samt som et socialt samlingssted for færøske ikke-heteroseksuelle.

6.3.1 Friðarbogin som social bevægelse

”Friðarbogin har gjort et stort arbejde. Bare det, at vi eksisterer. At vi tør stå frem og sige: ”Vi er her og det er godt”. Ellers har det været tabu og folk har ikke vidst, hvad de skulle sige og har ikke turdet spørge” (IP 1 s. 1).

Friðarbogins oprettelse i 2003 ses, som en vigtig årsag til, at debatten om homoseksuelles rettigheder, har været et tilbagevendende tema i den offentlige agenda. I forlængelse af dette ses oprettelsen også som en af årsagerne til den hårde drejning debatten har taget. ”Mere åbne vi bliver i samfundet, jo større modstand får vi fra dem, der er imod. Jo mere positivt vi får des mere negativt pres vil vi samtidig få fra den negative side” (IP 2 s. 5). Dette ses dog som et nødvendigt onde. For selv om organiseringen af færøske homoseksuelle har medført denne meget hårde og til tider grimme debat, så er både politikerne og befolkningen blevet tvunget til at tage stilling. Og derfor har de homoseksuelle fundet ud af, at der faktisk er rigtig mange mennesker på Færøerne, der støtter dem. De positive tilkendegivelser har haft stor betydning. Noget som de nok ikke havde fundet ud af, hvis de havde vedholdt den lave profil. ”Jeg har aldrig følt mig så hjemme på Færøerne som efter gay paraden. Det rørte mig så dybt, at der var så mange mennesker, der mødte op. Alle tog så godt imod os. Det var simpelthen så bevægende. Jeg tror for første gang, at jeg følte mig 100% hjemme på Færøerne” (IP 1 s. 13).

Desuden er synspunktet, at det er Friðarbogins opgave at få gennemført, at homoseksuelle på Færøerne opnår rettigheder. ”Der er lang vej endnu. Bolden er begyndt at rulle, så må vi bare sørge for, at den ikke stopper op. Så vi kan få den i mål. Det er det vi arbejder for. Så vi bliver accepteret, som en del af samfundet. Vi må simpelthen ikke give op, vi må blive ved med at arbejde.” (IP 2 s. 1). Der eksisterer altså et ønske og en vilje til at blive ved med at kæmpe, for at opnå accept i samfundet.

6.3.2 Friðarbogin som mødested for homoseksuelle

Oprettelsen af forening Friðarbogin har gjort, at det er lettere at være færøsk homoseksuel. Dette er sket ved, at der er skabt en større åbenhed omkring emnet både i befolkningen generelt, men også blandt homoseksuelle eftersom det er

lettere for dem at få forbindelse med hinanden. Tidligere har det været sådan, at alle sad hver for sig med tankerne, om man skal stå frem som homoseksuel eller ikke. I et lille sted som Færøerne findes der hverken barer for bøsser og lesbiske eller andre mødesteder, men nu er der mulighed for at melde sig ind i foreningen og derved opnå kontakt med folk, der måske har en større forståelse for de tanker, man gør sig. ”Da jeg kom ud af skabet, kendte jeg kun en, der var homoseksuel [...] Jeg er kommet i kontakt med utrolig mange mennesker siden dengang (jeg blev medlem af Friðarbogin, EM), der har en anden seksualitet end heteroseksualitet. Det har været meget sjovt og lærerigt at se, hvordan de tackler tingene” (IP 3 s. 2). At Friðarbogin opleves som så betydningsfuld, er et klart modargument overfor queerteoretikernes skepsis overfor identitetspolitik. Selv om færøske homoseksuelle risikerer, at omverdenen får en forenklet og essentialistisk opfattelse af dem frem for at opfatte dem som komplekse personligheder, så finder de styrke i foreningen til at stå ved en del af deres personlighed, som sandsynligvis ville føles mere dominerende, hvis al energien skulle bruges til at sørge for, at ingen opdagede noget.

Man kan overveje, hvad der var sket, hvis Friðarbogin ikke var blevet oprettet. Ville samme debat være opstået og tabuet blevet rykket? Der er ingen tvivl om, at Friðarbogin har været med til at ændre opfattelsen af homoseksuelle på Færøerne. Samtidig kan man sige, at det, at foreningen i det hele taget blev oprettet, er et tegn på, at der allerede var sket nogle holdningsændringer. Så kan man diskutere, om denne holdningsændring er sket på baggrund af en større åbenhed i det færøske samfund generelt eller blandt færøske homoseksuelle. Det er dog helt klart, at organiseringen af færøske homoseksuelle har skabt en kick-start af debatten, som nok ikke havde været på samme niveau i dag. En debat som måske en gang i fremtiden vil medføre en generel accept af homoseksuelle som minoritet – også på Færøerne.

7 Konklusion

Problemstillingen for denne undersøgelse lød: Hvordan fremstilles homoseksuelle af de lagtingsmedlemmer, der er modstandere af, at antidiskriminationsparagraffen i straffeloven skal udvides med ”seksuel orientering”? Påvirker denne fremstilling færøske homoseksuelle? I så fald hvordan? Dette er blevet undersøgt ved hjælp af Norman Faircloughs tredimensionale model. Først ved en lille analyse af den sociale praksis - det færøske samfund. Dernæst en analyse af tekstmaterialet - hvordan homoseksuelle fremstilles af de parlamentariske modstandere i debatten i Lagtinget. Til sidst en analyse af den diskursive praksis - hvordan debatten opleves af færøske homoseksuelle.

Færøske samfund: Analysen af det færøske samfund viser, at på trods af, at Færøerne er et moderne samfund og blandt de rigeste lande i verden, så er der områder, hvor Færøerne stadig er meget præget af en traditionel tankegang, hvor religionen er en styrende faktor - hvilket også præger det politiske liv.

Fremstillingen: Analysen af fremstillingen af homoseksuelle af de lagtingsmedlemmer, der er modstandere af, at antidiskriminationsparagraffen i straffeloven skal udvides med ”seksuel orientering”, har vist, at der eksisterer et fordomsfuldt, negativt og essentialistisk opfattelse af homoseksuelle blandt disse. Homoseksualitet fremstilles bl.a. som unaturlig og syndig og det er tydeligt, at heteroseksualitet og homoseksualitet opleves som binære oppositioner, hvor homoseksualitet er den underlegne part. Som konsekvens af denne negative opfattelse præsenteres homoseksualitet som en trussel imod det færøske samfund. Denne trussel består eksempelvis i en underminering af samfundet – de færøske værdier, ægteskabet, det kristne grundlag, opdragelsen af børnene etc. Ved at stille homoseksuelle i et negativt lys og præsentere dem som en trussel for det færøske samfund, bliver de konstrueret som ”de andre” i samfundet. Når en minoritetsgruppe konstrueres som ”de andre” og der skabes stereotyp og negativt billede af denne gruppe mennesker, så er det lettere at retfærdiggøre diskrimination eller som i dette tilfælde at argumentere imod nødvendigheden i at udvide antidiskriminationsparagraffen med ”seksuel orientering”.

Oplevelsen: De færøske homoseksuelles oplevelse af denne negative fremstilling er præget af ambivalens. På den ene side opleves de hårde udtalelser som sårende og angribende. Samtidig udviser de vrede og skuffelse over, at lovforslaget blev nedstemt. På den anden side påpeger de, at det er positivt, at der i det hele taget er en debat. For på trods af, at diskussionerne ofte er præget af meget voldsomme udtalelser om homoseksuelle, så er de samtidig med til at tvinge folk til at tage stilling og derved aftabusere det faktum, at også på Færøerne findes mennesker, der har en anden seksualitet end heteroseksualitet. Samtidig med, at debatten har fået modstanderne på barrikaderne, har den desuden medført, at mange af dem, der støtter de homoseksuelle, har givet sig til

kende. Alle informanterne påpeger, hvor utrolig varmende og rørende, de har oplevet denne støtte.

8 Referencer

- Bergstrøm, Gøran og Boréus, Kristina (2005). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.
- Butler, Judith (1991). Imitation and Gender Insubordination. I Ablove, Henry, Barale, Michéle Aina og Halperin, David M. (red.)(1993). *The Lesbian and Gay Studies Reader*. London: Routledge.
- Calhoun, Craig (red.), 1994. *Social Theory and the Politics of Identity*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Cranny-Francis, Anne m.fl. (2003). *Gender Studies*. New York: Palgrave Macmillan.
- Dansk Bibelinstitut (2005). Kirken og homoseksualitet – 17 aktuelle spørgsmål. www.dbi.edu/materialer/foldere
- Fairclough, Norman (1995). *Critical Discourse Analysis*. London: Longman.
- Gaini, Firouz (2003). Ung í Føroyum. Námsrit 2/2003. www.region.fo
- Gaini, Firouz (2005). Normal, natural and Christian insiders – Notes on the Faroese public discourse on minority lifestyles/identities. Foredrag ved ANSO konferencen for homoseksuelle i Torshavn i august 2005.
- Friðarbogin (2005). *Friðarbogin*. Folder produceret i 2005, men endnu ikke udgivet.
- Foucault, Michel (1984). *The History of Sexuality*. Middlesex: Penguin Books.
- Foucault, Michel (1993). *Diskursens ordning*. Stockholm: Brutus Östlings Bokforlag.
- Foucault, Michel (1994). *The Archaeology of Knowledge*. London: Routledge.
- Hall, Patrik (2003). Diskursanalys av nationell identitet. I Petersson, Bo og Robertson, Alexa (red.). *Identitetsstudier i praktiken*. Malmö: Liber.
- Hall, Stuart (red.) (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage Publications.
- Hoydal, Høgni (2000). *Myten om rigsfællesskabet*. København: Lindhardt og Ringhof
- Hovgaard, Gestur og Johansen, Rógvi F. (1994). *Samfundskonflikter eller sygehuskonflikter – Om konflikt og magt i den færøske selvforvaltning*. Speciale ved Roskilde Universitetscenter.
- Jørgensen, Marianne Winther og Phillips, Louise, (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Kymlicka, Will (1995). *Multicultural Citizenship*. Oxford: Clarendon Press.
- Kvale, Steinar, (1997). *InterView: En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Nordisk Ministerråd (2005). Nordisk statistisk årsbok 2005. København: Norden.
- Petersson, Bo og Robertson, Alexa (red.) (2003). *Identitetsstudier i praktiken*. Malmö: Liber.

- Plummer, Kenneth (red.) (1994). *Modern Homosexualities – Fragments of lesbian and gay experience*. London: Routledge.
- Riggins, Stephen Harold (1997). *The Language and Politics of Exclusion: Others in Discourse*. London: Sage.
- Rubin, Gayle S. (1984). Thinking Sex: Notes for at Radical Theory of the Politics of Sexuality. I Ablove, Henry, Barale, Michéle Aina og Halperin, David M. (red.)(1993). *The Lesbian and Gay Studies Reader*. London: Routledge.
- Seidman, Steven (red.) (1996). *Queer Theory/Sociologi*. Oxford: Blackwell.
- Smith, Barbara (1982). Homophobia: Why Bring It Up? I Ablove, Henry, Barale, Michéle Aina og Halperin, David M. (red.)(1993). *The Lesbian and Gay Studies Reader*. London: Routledge.
- Tajfel, Henri (1981). Social Stereotypes and Social Groups. I Turner, John C. og Giles, Howard (red.). *Intergroup Behaviour*. Oxford: Basil Blackwell Publisher.
- van Dijk, Teun A. (1997). Political Discourse and Racism: Describing Others in Western Parliaments. I Riggins, Stephen Harold (1997). *The Language and Politics of Exclusion: Others in Discourse*. London: Sage.
- Weeks, Jeffrey (1996). The Construction of Homosexuality. I Seidman, Steven (red.) (1996). *Queer Theory/Sociologi*. Oxford: Blackwell.
- Wodak, Ruth (1997). Das Ausland and Anti-Semitic Discourse: The Discursive Construction of the Other. I Riggins, Stephen Harold (1997). *The Language and Politics of Exclusion: Others in Discourse*. London: Sage.
- Zaretsky, Eli (1994). Identity Theory, Identity Politics: Psychoanalysis, Marxism, Post-Structuralism. I Calhoun, Craig (red.), 1994. *Social Theory and the Politics of Identity*. Oxford: Blackwell Publishers.

Avisartikler

- Dam, Niels Uni (2005). *Soleiðis atkvøður tingfólkið*. *Sosialurin* 18. november 2005.
- Dam, Niels Uni (2005). *Í Føroyum er ikki verandi hjá samkyndum*. *Sosialurin* 14. december 2005.
- Jógvansdóttir, Sonja J (2005). *Steðgið samkynda flóttastreyminum úr Føroyum*. *Dimmalætting* 26. august 2005.
- Lognberg, Gerhard (2005). *Grát mítt elskaða land*. *Dimmalætting* 24. august 2005.
- Petersen, Katrin (2005). *Tingfólk samd við tey samkyndu*. *Dimmalætting* 6. september 2005.
- Christensen, Mogens Tilsted (2005). Guds velsignelse og stadig fremgang for mennesker på Færøerne - Er det virkelig rigtigt? *Dimmalætting* 23. december 2005.

Hjemmesidehenvisninger

- Føroya Løgting (2004). Færøernes Lagting. Folder udgivet af Føroya Løgting: <http://www.logting.fo/Ymiskt/Logtingsfaldarar/Logtingsfaldarar2004.htm>
- Føroya Løgting (2005). Lagtingsdebatten om udvidelse af antidiskriminationsparagraffen i straffeloven. 1. behandling 18. november

2005: <http://www.logting.fo/logtingsmal/Logtingsmal05/Ordaskifti/Mal/2005-21-1.htm>

Føroya Løgting (2005). Stemmefordeling i afstemning af forslag om seksuel orientering skal tilføjes antidiskriminationsparagraffen. 13. december 2005. <http://www.logting.fo/logtingsmal/Logtingsmal05/Atkvgr/021.05%202.%20vg..tif>

Midterpartiets hjemmeside: Midterpartiets valgprogram for lagtingsvalget i 2004. <http://www.midflokkurin.fo/valskra2004/valskra1-filer/frame.htm>

Útvarp Føroya (2005). Tveir tridingar av føroyingum ikki fyri diskriminatónslóggávu. http://www.uf.fo/les_tidindi.asp?Id=30525 (051213)

9 Bilag - standard interviewguide

Indledende spm.	Hvad laver du i hverdagen?
	Hvor gammel er du?
	Har du en partner?
Organisering	Er du medlem af Friðarbogin?
	Hvilken betydning har det for dig at være medlem?
Egen beskrivelse	Hvordan ville du beskrive dig selv?
	Hvilken betydning har din homoseksualitet for billedet af dig selv?
Religion	Er du troende?
	Oplever du problemer med at forene din tro og det at være homoseksuel?
Homoseksuel på FO	Føler du dig hjemme på Færøerne?
	Hvordan er det at bo på Færøerne, når man er homoseksuel?
	Hvad tror du andre færøske homoseksuelle synes om at bo på Færøerne?
	Er der sket nogen forandring i, hvordan det er at bo på Færøerne som homoseksuel?
Debatten om seksuel orientering	Hvorfor tror du fokus har været så stort på homoseksuelle i de sidste år?
	Hvilken betydning mener du det har at få indført seksuel orientering i racismeparagraffen?
	Hvad tror du årsagen er til, at lovforslaget ikke blev vedtaget?
	Hvilke konsekvenser tror du det vil få at lovforslaget ikke blev vedtaget?
	Hvad synes du om begrundelserne for ikke at stemme for forslaget f.eks. at det er unødvendigt med særlige rettigheder og at hvis man først tillader dette, så bliver det næste adoption og registreret partnerskab?
	Tror du, at der er forskel på det politikerne mener og det folket mener?
Den personlige oplevelse	Der er blevet sagt i debatten, at der ikke er tale om mobning af homoseksuelle på Færøerne, hvad mener du om det?
	Hvad tænker du, når du hører de ting, der bliver sagt i debatten f.eks. at man med forslaget vil gøre det unaturlige naturligt eller, at det kristne grundlag under Færøerne vil blive truet, hvis forslaget bliver vedtaget?
	Påvirkes trivselen på Færøerne?
	Overvejer du at flytte?
	Hvordan tror du folk på Færøerne generelt påvirkes af debatten?
	Tror du, det ville være anderledes at bo på Færøerne som homoseksuel, hvis den offentlige debat ikke var så voldsom?
Fremtiden	Hvordan tror du, Færøerne, som hjem for homoseksuelle, vil se ud i fremtiden?
	Kan du forestille dig Færøerne, hvor seksuel orientering er indført i racismeparagraffen og registreret partnerskab er tilladt?